ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ

ਬਨਾਮ

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ.

(2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ .744)

ਅਪ੍ਰੈਲ 30,2019

[ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੇ. ਐੱਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973:

ਐਸ. ਐਸ. 197 ਅਤੇ 482-ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੋਂ ਯੂ/ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 201, 409, 419, 420, 467, 468, 471, 120-ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦਾ ਬੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਐਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ। 197 ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ-ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ.) ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਯੂ/ਐੱਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 482 – ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆਃ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 197 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਲਈ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਐੱਸ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਵਾਲ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 197 – ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅੰਤਿਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਸਬੂਤ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਰੱਖਿਆਃ 1.ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 197 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਲਈ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ. ਓ. ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਏ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਅਪਰਾਧਿਕ ਆਪੀਲ ਨੰਬਰ 744/2019

ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 06.08.2018 ਐੱਮ. ਸੀ. ਨੰਬਰ 572/2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਜੈਇੰਦਰ ਸੰਗਵਾਨ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਟੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸਚਿਨ ਚੌਧਰੀ, ਸੁਮਿੰਦਰ ਪਾਸਵਾਨ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸ਼੍ਰਮਾ, ਅਮੂਰੀਧ ਕੁਮਾਰ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵੀ. ਬਾਲਾਜੀ, ਨਚਿਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਣੀਤ ਪ੍ਰਣਵ, ਬੀ. ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ. 1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸਾਕੇਤ ਕੋਰਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 201,409,419,420,467,468,471,120-ਬੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਤਹਿਤ 2000 ਦੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰਬਰ 432 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਃ -

2.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੈਂਕ ਆਫ ਬੜੌਦਾ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤ ਚੈਟਰਜੀ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਹਾਊਸਿੰਗ ਨੇ 14.11.2000 ਮਿਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 201,409,419,420,467,468,471,120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਥਾਣਾ ਕੋਟਲਾ ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ ਵਿਖੇ 2000 ਦੀ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰਬਰ 432 ਮਿਤੀ (15.11.2000) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ), ਐਚ. ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ (ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ), ਐਸ. ਸੀ. ਚੁੱਘ (ਸਹਾਇਕ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ)। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਾਊਸਿੰਗ), ਵੀ. ਡੀ. ਨੰਦਾ (ਐਚ. ਐੱਫ. ਏ. (ਐੱਚ.) ਨੇ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਦੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਆਹੂਜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਐੱਸ. ਕੇ. ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਕੇ. ਗੋਯਲ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅਲਾਟੀ ਦੇ ਐੱਸ. ਪੀ. ਏ. ਧਾਰਕ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਫਲੈਟ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ 1 ਲੱਖ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 7.77 ਲੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਅਲਾਟੀ ਸ੍ਰੀ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਸਲ ਐੱਫ. ਡੀ. ਆਰ. ਅਤੇ ਰਿਫੰਡ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਤੀ 2 ਨੂੰ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਫਾਈਲ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ/ਗਲਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਰੁਪਏ 2,22,263 ਦਾ ਰਿਫੰਡ ਚੈੱਕ ਏ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਲਾਟੀ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਬੜੌਦਾ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ No.33604 ਖੋਲ੍ਹਣਾ।

2.2 ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਪਾਲ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਬੱਚਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ 1 ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਤੋਂ ਮਿਤੀ 30.12.2002 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੇ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਓਪਨਿੰਗ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

2.3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਏਸੀਐੱਮਐੱਮ, ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2000 ਦੀ ਐੱਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ .432 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ

ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਦੱਖਣ), ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 03.12.2004 ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 13.12.2014 ਉੱਤੇ ਚਾਰਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 13.12.2014 ਉੱਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 465/120-B ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। -

“ਚਾਰਜ

ਮੈਂ, ਵਿਵੇਕ ਕੁਮਾਰ ਗੁਲਿਆ, ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਦੱਖਣ), ਸਾਕੇਤ ਕੋਰਟ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਪੁੱਤਰ ਐੱਸ. ਲਾਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰਃ

ਕਿ ਤੁਸੀਂ, 1996 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡੀ. ਡੀ. ਏ., ਆਈ. ਐੱਨ. ਏ., ਵਿਕਾਸ ਸਦਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਚ. ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਸ. ਸੀ. ਚੁੱਘ, ਵੀ. ਡੀ. ਨੰਦਾ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਸ. ਕੇ. ਖੰਨਾ, ਐੱਸ. ਕੇ. ਗੋਯਲ ਦੇ ਨਾਲ। ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਆਹੂਜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਨਾਲ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਪੱਤਰ, ਪਤਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ, ਸਬੰਧਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ, ਅਲਾਟੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ। ਗੌਤਮ ਧਰ ਅਤੇ ਨੋਟਰੀ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਮੋਹਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਲਾਟੀ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਜਾਅਲੀ ਖਾਤੇ ਰਾਹੀਂ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 120- ਬੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ;

ਦੂਜਾ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਬੜ੍ਹੌਦਾ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਸ਼ਾਖਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਲਾਟੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫਾਰਮ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਗੌਤਮ ਧਰ (ਖਾਤਾ ਨੰ. 33604) ਰਿਫੰਡ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ। 465 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. (ਦੱਖਣ) ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ/13.12.2014

ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਃ

ਸਵਾਲ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ. ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। "

2.4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨਃ -

I. ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਵੀ. ਕੇ. ਗੁਲਿਆ, ਐੱਲ. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ., ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏ.

II ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 13.12.2014 ਮਿਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਵੀ. ਕੇ. ਗੁਲਿਆ, ਐੱਲ. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ., ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ;

III. ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰਬਰ .432/2000, ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 406/201/419/420/467/468/471/120ਬੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਵਿਖੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦਰਜਃ ਕੋਟਲਾ ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ, ਦਿੱਲੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਯੂ/ਐਸ। 406/201/419/420/467/468/471/120ਬੀ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ;

IV. ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਜਾਂ ਅਗਲਾ ਆਦੇਸ਼ (ਆਦੇਸ਼) ਪਾਸ ਕਰੋ ਜੋ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। "

2.5 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਮਿਤੀ 13.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਬੈਂਕ ਆਫ ਬੜੌਦਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੱਚਤ ਖਾਤਾ No.33604 ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਰਫ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਿਰਫ ਬੱਚਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ. ਓ. ਕੋਲ ਸੀ, ਪਰ ਜੀ. ਈ. ਕਿਊ. ਡੀ., ਸ਼ਿਮਲਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਰਾਏ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਐੱਫ. ਐੱਸ.) ਤੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 29.10.2003 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ 29.10.2003 ਮਿਤੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਗੌਤਮ ਧਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਧਾਰਾ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 467,468,471 ਅਤੇ 120ਬੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

6. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

7. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨਃ -

“ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਤਹਿਤ ਬੇਲੋੜੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 197 (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਗੌਤਮ ਧਰ ਖਾਤਾ ਓਪਨਿੰਗ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੇ. ਫਰਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ((2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਃ

“.....ਧਾਰਾ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 467,468,471 ਅਤੇ 120ਬੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਥਿਤੀ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 197 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ”

8. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 197 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈਃ -

“197. ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ। — (1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ ਜਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ

ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ (ਲੋਕਪਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕਾਯੁਕਤ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ।

(ਏ) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੀਕਰਨ "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ" ਲਈ, ਸਮੀਕਰਨ "ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ" ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ-ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 166ਏ, ਧਾਰਾ 166ਬੀ, ਧਾਰਾ 354, ਧਾਰਾ 354ਏ, ਧਾਰਾ 354ਬੀ, ਧਾਰਾ 354ਸੀ, ਧਾਰਾ 354ਡੀ, ਧਾਰਾ 370, ਧਾਰਾ 375, ਧਾਰਾ 376ਏ, ਧਾਰਾ 376ਏਬੀ, ਧਾਰਾ 376ਸੀ, ਧਾਰਾ 376ਡੀ, ਧਾਰਾ 376ਡੀਏ, ਧਾਰਾ 376ਡੀਬੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 509 ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। "

XXXXXXXXX "

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 197 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 197 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਲਈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਕੇ. ਸੀ. ਐਚ. ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਜੇ. ਵਨਾਲਤਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1987) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 52 ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ

ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 197 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ -

“6. ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 197 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ”

11. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਚਰਚਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 197 (1) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

12. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨਃ -

“.....ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਨੇ ਐੱਸ. ਗੌਤਮ ਧਰ ਖਾਤਾ ਓਪਨਿੰਗ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

13. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਲਈ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ

ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ. ਓ. ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸ. ਪੀ. ਐਸ. ਰਾਠੌਰ ਬਨਾਮ. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਓਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2017) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 817, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 47 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ -

“47. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਉੱਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਿਕਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਅਲੀ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਸ. ਸੀ. ਗਿਰਹੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰਾਧਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਮਾਹਰ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਹਰ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਸਬੂਤ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਲਿਖਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਹਰ ਤੁਲਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਏ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘੱਟ ਹੀ, ਜੇ ਕਦੇ ਵੀ, ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਪਸ਼ਟ, ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ”

15. ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਏ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ।

16. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੱਟੇਨਾਪਟਲਾ ਵੈਂਕਟ ਰਤਨਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2015) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 87 ਅਤੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2016) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 87 ਪ੍ਰਸਤਾਵ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੰਬਰ .15 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ -

“15. ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਸਥਿਤੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਆਰ. ਐੱਸ. ਨਾਇਕ ਕੇਸ (1984) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 183 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਸਮੁੱਚੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ”

17.ਐੱਨ. ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਬਨਾਮ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂਚ, (2016) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 143, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ .35 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈਃ -

“35. ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਲਈ ਇਹ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। "

18. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣਯੋਗ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੇ ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 197 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਿਤੀ 03.12.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ: -

"..... ਐੱਫ. ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਕੇ. ਮਿਗਲਾਨੀ ਨੇ ਐੱਸ. ਗੌਤਮ ਧਰ ਖਾਤਾ ਓਪਨਿੰਗ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੇ. ਫਰਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੀ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਲਾਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate